

Висока школа струковних студија за образовање
васпитача Нови Сад

Сценски израз деце
кроз симболичку игру у вртићу

Мастер рад

Ментор

Мр Јованка Улић

Кандидат

Недељка Леш

Нови Сад, јануар 2023. година

Висока школа струковних студија за образовање васпитача
Нови Сад

Студијски програм мастер струковних студија

Сценски израз деце
кроз симболичку игру у вртићу

МАСТЕР РАД

Ментор

Мр Јованка Улић

Кандидат

Недељка Леш

број индекса: 53/2021 М2

Нови Сад, јануар 2023. година

САЖЕТАК

Игра представља облик учења, која је од изузетног значаја за дете. Реч је о најважнијем задатку детињства, а која је темељ за неколико подручја: помаже развоју социо-емоционалних вештина, помаже у решавању свакодневних ситуација и догађаја из своје непосредне околине, развија креативност и представља темељ за припрему детета за полазак у школу.

Праћењем дечје игре у просторној целини за симболичку игру у вртићу, спроведено је истраживање које су то игре којих се деца најрадије играју и колико простор и његово уређење утиче на квалитет игре. Квалитативни подаци добијени истраживањем приказани су преко структурног дијаграма.

Кроз симболичку игру дете развија сценски израз који води у драмску игру, која је значајна за развој маште и креативности, али и сарадничких и комуникацијских вештина, те дете на тај начин стиче искуство да изрази своја осећања.

Кључне речи: дете, игра, симболичка игра, драмска игра, креативност,

SUMMARY

The game is a form of learning, which is extremely important for the child. It is the most important task of childhood, which is the foundation for several areas: it helps the development of socio-emotional skills, it helps in solving everyday situations and events from its immediate environment, it develops creativity and it is the foundation for preparing the child for school.

By monitoring children's play in the spatial unit for symbolic play in kindergarten, research was conducted into which games children like to play the most and how much space and its arrangement affect the quality of play. Qualitative data obtained from the research are presented through a structural diagram.

Through symbolic play, the child develops a stage expression that leads to dramatic play, which is important for the development of imagination and creativity, as well as cooperative and communication skills, and thus the child gains experience in expressing his feelings.

Keywords: child, game, symbolic game, dramatic game, creativity,

САДРЖАЈ

Сажетак	5
Summary	6
1. Увод	8
2. Игра.....	9
3. Животно практичне ситуације у вртићу	13
3.1. Рутине	14
3.2. Ритуали.....	18
3.3. Аутентичне ситуације у вртићу и ван њега	22
4. Простор.....	27
4.1. Просторне целине	30
4.2. Просторна целина за симболичку игру	32
5. Методологија истраживања	34
5.1. Графичко приказивање.....	36
5.2. Анализа истраживања – децембар 2021.....	37
5.3. Анализа истраживања – мај 2022.	42
6. ЗАКЉУЧАК	47
ЛИТЕРАТУРА	49
ПРИЛОГ	50

1. УВОД

Под појмом игре најчешће подразумевамо стваралачку активност која настаје из унутрашње потребе детета да прикаже и изрази своју замисао. Игра као таква је увек дугачија и јединствена у свом облику. Кроз њу се дете изражава на себи својствен начин, јер кроз игру се развија, учи и сазнаје.

Према Основама програма предшколског васпитања и образовања деце предшколског узраста:

Игра је за дете стваралачка прерада стварности и чин замишљања искуства. Игра је машта у акцији и форма истраживања. Капацитет флексибилности у игри омогућава детету да замисли и изгради окружење могућег и да на основу те замисли мења себе и своје поступке. Због капацитета флексибилности као главне одреднице, основну карактеристику игре не чини активност или садржај игре, него специфичност приступа. Игра је увек више од активности, она је начин на који дете приступа активности. Игра је јединствен чин у ком се активирају сви потенцијали детета. Она је увек добровољна, договорена између учесника игре, одређена је игровним планом и правилима и сама себи је циљ („Године узлета“, 2018:20).

Стваралаштво и игра, према речима Крњаје, засновани су на делању сваког појединца, као јединству мишљења и акције, комплементарности теорије и праксе. Такође, игра и стваралаштво пружају могућност практиковања и испробавања идеја на различите начине.

У симболичкој игри деца користе искуство свакодневног реалног простора из којег узимају један део или образац, уносе га у замишљени простор а затим развијајући игру проналазе значење. (Крњаја, 2010:276)

2. ИГРА

Према начину на који васпитач подржава игру у вртићу разликујемо три типа: отворена, проширена и вођена. Да би се игра окарактерисала као отворена, деца у њој креирају своја правила, док се васпитач фокусира на припремање средине, али и праћења онога чиме се деца баве. Такође, на васпитачу је да обезбеди материјале за игру која деци дају могућност за истраживање.

Заједничка игра васпитача и деце описана је као проширена игра, јер се у њој васпитач прикључује, подржава али и нуди могућности са материјалима и играчкама који представљају реалне предмете, приближна симболичкој игри. Док у вођеној игри, васпитач усмерава децу кроз договоре, али и подстиче коришћење разноврсних средстава и материјала, показује и води игру, помаже деци да се групишу и води разговор о игри.

Када су угледном физичару објашњавали један дан у вртићу, описали су да се деца стално крећу, разговарају о ситуацијама и траже помоћ, доживљавају неуспех, узимају паузу и одмор и онда покушавају на своје ситуације да пронађу решење. На основу тога физичар је закључио да деца проживљавају идентичне ситуације попут оних које и он доживљава у свом раду. У раном узрасту тај „посао“ се зове игра, а у експериментисању и науци – научно истраживање (Крњаја, 2010).

Кроз искуство у предшколској установи издвајам игру као сазнајни процес детета кроз коју надограђује своје искуство и допуњава га. Одрасли, према „Годинама узлета“ (2018.) престају да доминирају и постају партнери детету и игри. Способности које дете стиче у игри имплементира се у сложеније способности које ће развијати у старијим узрастима. Игра је повезана са дечијим потребама и представља њихово задовољење. Зато се дете другачије односи према задацима који се постављају у игри, него када су му они задати на другачији начин. Тако се усвајање знања јавља као продукт спонтаног учења, јер дете усваја оно што му

је тог тренутка потребно да би решио и разрешио дату ситуацију у игри, а те вештине лакше усваја са другим искуствима и надограђује их.

С обзиром на то да игра има вишеструки значај на дете, она доприноси развоју свих психофизичких функција, способности и знања. Игра помаже да се дете формира у емоционално стабилну, социјализовану и креативну личност. На тај начин игра представља неку врсту припреме детета за живот у друштву. Тако дете исказује своја осећања, тиме што доживљава кроз игру и односе са другарима који га окружују.

Степановић истиче значај игре кроз доживљај:

Свако дете већ у првим годинама живота доживљава незадовољство, конфликте, разочарања, страхове, стресове. Одрасли располажу са много више средстава којима могу помоћи себи у превазилажењу оваквих осећања. Сасвим мала деца немају способност говора те им је једно моћно средство ускраћено, осим тога, њихове интелектуалне способности су ограничене те и то омета разумевање и адекватно изражавање сопствених емоција и потреба. Зато деца често своје емоције, потребе и конфликте изражавају кроз игру (Степановић, 2007:156).

Поред емоционалних искустава, деца кроз игру решавају свакодневне ситуације и догађаје из непосредне околине. Машта и креативност су саставни део игре где у одређеној ситуацији, обичан штап постаје коњ као у песми Јована Јовановића Змаја „Мали коњаник“ или приче о три прасета, где је довољно да деца од столова, столица и другог намештаја „направе“ себи простор за игру.

На основу истраживања који је објављен у књизи „Где станује квалитет; истраживање са децом праксе дечјег вртића“ ауторке проф. Драгане Павловић Бренеселовић, сазнајемо шта је деци важно у вртићу. На основу онога што су деца говорила у разговору, поткрепивши све то цртежима, фотографијама које су правили, снимањем својих активности у простору и кретањем по вртићу, може се издвојити неколико кључних ствари које су за децу у вртићу најважније: вршњаци, потом игра, заједничко учешће у активностима са одраслима и

могућност утицања на те активности, боравак напољу и повезаност са свакодневним, непосредним животним искуством.

Игра представља темељ сазнања за предшколско дете. Ако игру усмеримо на сценски израз, онда ћемо код деце видети трансформацију у понашању, говорењу, покрету, односно, низ вербалних и невербалних симболичких радњи које дете преводи у игру, и на тај начин добијамо елементе драмске уметности.

Промишљајући улогу драмске игре уопште, познати британски драматург Роналд Харвуд истакао је да човек у позоришту „изводи и забавља друге, прави се важан и забавља себе, а опет – оно је један од најмоћнијих инструмената за истраживање и покушај да схвати самог себе, свет у коме живи, и своје место у том свету” (Харвуд 1998; Игњатов Поповић 2018).

Према Игњатов Поповић:

Сви облици драмске уметности подстичу дечију креативност. Није битно да ли је за представу одабран неки већ познати текст, или су га деца сама осмислила за своју представу, они кроз сам тај процес развијају говор, богате речник, али и развијају осећај за гестовно и мимичко изражавање. Дакле – кроз драмску уметност деца усвајају и развијају језик вербалне и невербалне комуникације. Омогућава се учење и подучавање естетике, али и етике – јер се кроз драмску игру прихватају уочене различитости, развија се моћ тумачења и вредновања онога што је виђено. Корист драмских извођења за развој моторичке способности код деце је извесна, али оно што је најбитније јесте развој емпатије и колективног духа (друштвене сарадње), јер представе нема без заједничког залагања свих њених учесника. А у том колективу сваки појединац је битан, па се уједно развија и самопоуздање појединца (Игњатов Поповић,2018:80).

На узрасту предшколског детета сценски израз се огледа на ситуацијама из непосредне околине, где деца опонашају вербалне и невербалне радње из породице, вртића и лекара, а садржај игре нам открива шта децу провоцира и привлачи. У оваквим ситуацијама васпитач је

партнер детету и игри и подржава маштовитост и идеје, али и помаже да се игра шири и мотивише децу на неке нове идеје и могућности из којих креира нове пројекте којима ће се бавити не само појединци него цела група.

3. ЖИВОТНО ПРАКТИЧНЕ СИТУАЦИЈЕ У ВРТИЋУ

Најбољи начин да се дете припреми за живот чине животне практичне активности. У складу са развојним и психолошким карактеристикама деце, те активности претварају игру у све оно што дете разуме.

Према Основама програма предшколског васпитања и образовања:

Деца учествују у различитим свакодневним ситуацијама које су део животног контекста деце и одраслих у вртићу, као што су рутине, ритуали, аутентични догађаји у вртићу и ван њега. Дете учествује у одлучивању и доношењу правила у групи и доприноси остваривању заједничких послова и обавеза; обавља активности важне за функционисање групе и доприноси кохезији групе. („Године узлета“ 2018:22)

Свакодневно стицање искуства кроз игру је различито, а такво учење може да има много праваца, која дају дечјем искуству значење у различитим ситуацијама: у игри, рутинама, ритуалима, планираним ситуацијама учења, као и неочекиваним ситуацијама.

Интегрисано учење повезује све те ситуације, у којима треба мислити о томе где деца могу да истражују током дана, колико ће времена провести у различитим просторима, да ли су предвиђене заједничке активности у којима се и васпитач укључује, који материјали су понуђени за манипулисање као и време које је издвојено за договарање, разговор и остале рутине у оквиру групе. (Бренеселовић&Крњаја, 2022) .

Васпитач – практичар акценат ставља на процес рада кроз заједничко учешће деце и одраслих у којима повезује и размењује са циљем смисленог бављења питањем које је проистекло из дечје заинтересованости. Повод или провокација за истраживање треба да представља непосредан доживљај који је настао из упитаности на одређену провокацију. На тај начин васпитач је коистраживач, а не онај који подучава.

3.1. РУТИНЕ

Сам појам, представља спретност у раду, увежбаност у некој врсти пословања, више механички начин рада, по искуству и навици. Када је реч о рутинама у породици, значајне су како би сви чланови знали своја задужења и на тај начин чинили складан однос унутар заједнице. Рутине нам пружају осећај сигурности, како одраслима, тако и деци. Захваљујући рутинама осећамо се сигурно, имамо осећај предвидљивости и припадности, што доприноси да се осећамо добро у породичној средини. Слично је у вртићу.

Према Основама програма предшколског васпитања и образовања:

Рутине представљају учествовање деце у свакодневним ситуацијама као начин функционисања деце и одраслих у вртићу. Реч је о свакодневним устаљеним активностима у групи деце - обедовање, одмор, нега и одржавање хигијене, рекреативни боравак напољу, сређивање простора. („Године узлета“, 2018:22).

Симболичка игра деце се не дешава само у просторној целини креираној за ту намену, него је игра као таква свакодневна и у различитим ситуацијама: када долазе у вртић, обављају хигијенске навике, уређују простор за и после игре, када су у дворишту вртића...

Обављање рутина у вртићу огледа се у опонашању одраслих у остваривању њихових свакодневних задатака. Деца гледајући одрасле, уче. Опонашањем одраслих из непосредног окружења – породице, они виђено претварају у игру, а на тај начин стичу навике и вештине у раду кроз игру.

Већ по доласку у вртић деца, се припремају за уређење гардероберног дела и после неколико покушаја то раде са лакоћом.

1. Свакодневне рутине деце у години пред полазак у школу у јутарњим часовима

Слично је и са припремом и постављањем стола пред оброке, као и одржавањем личне хигијене пре и после јела.

2. Свакодневне рутине у вртићу (припрема столова за оброк, постављање столова, прање зубића, прозивање у Књигу рада, брисање после оброка...)

Поменуте рутине увођене су поступно, и већ после неколико покушаја, свако од деце је био експерт у некој радњи.

3. Уређење заједничког простора у вртићу - хола

Дечаци су се испрофилисали у раду са већим комадима намештаја, да их помере, наместе, не ретко и да их обришу и припреме за неку другу намену. На тај начин они су представили себе као једну снажну и јаку фигуру, попут њихових родитеља који обављају сличне послове у кући.

*4. Рутине код уређења простора
Сваког петка одржавање хигијене простора радне собе и заједничких простора*

Код рутина после цртања и сликања у предности су девојчице које су постале професионалци у одржавању уредности сликарског прибора, иако је та рутина врло примамљива дечацима, коју радо обављају.

У играма у дворишту и затвореном простору, показују тимски рад и креативност при одабиру игре. Сваки предмет представља изазов за њихову игру која је креативна и маштовита, попут аутомобилских гума које у игри постају „коњићи“, ниско растиње „кућа у којој сви заједно живе“, а стари телефон, „начин комуникације“ са другарима који су одсутни тог дана из вртића.

5. Аутомобилске гуме у игри постају све што желе

6. Свакодневне рутине деца претварају у игру

3.2. РИТУАЛИ

Игра је важан део одрастања сваког детета. Кад кажемо да се играмо, ми у ствари радимо једну веома комплексну радњу у којој су укључене све функције за учење, размишљање, маштање...

Први васпитачи деци су њихови родитељи који се са њима играју и на тај начин их уче њиховој аутентичности, мотивисаност и стручност. Игра може да буде било која активност, јер то је нешто што показује како дете живи. А управо ритуали које деца понављају показују нам колико их игра као таква инспирише и окупира. Ритуали су устаљени обрасци везани за конкретну ситуацију који имају симболичко значење - ритуали при доласку и одласку, празнични ритуали, ритуал преласка на другу активност, ритуали добродошлице новим члановима. („Године узлета“, 2018:22).

У години пред полазак у школу, деца су иницирала пројекат „Бавите се спортом“ и водила га у жељеном смеру ка борилачким вештинама. Начин на који су организовали простор и све потребне елементе донели од куће, говори колико је жеља за том игром била велика. Ритуали пресвлачења у свлачионици, коју смо креирали у те сврхе, и сам начин поздрављања при почетку борбе, говори да је игра било врло мотивисана.

У оквиру тог пројекта позвали смо у госте спортисте који су постигли врхунске резултате, попут вице шампиона у Аикиду, Саре Заћири, као и професора физичког васпитања са Високе школе струковних студија за образовање васпитача у Новом Саду др Миленка Јанковића, који је кроз дијалог децу охрабрио, али и подржао њихову жељу за бављењем спортом.

7. Ритуали у пројекту „Бавите се спортом“

Када је реч о прослави рођендана, игра деце током организовања прославе је уиграна и врло маштовита. Деца опонашају родитеље који организује забаве поводом прославе, „дувамо свећице“ на торти од картона, певамо песмице, али и подстичемо децу на говорење и осмишљавање жеља упућење слављенику.

8. Ритуали прославе рођендана

На тај начин и деца са подршком из групе су заинтересована и равноправно укључена у игру, иако је њихова пажња нешто краћа. Ритуали у том случају креирају симбиозу целе групе, у којој су деца срећна и испуњена.

Поред осмишљавања игре током празника, ритуал добродошлице показали су током уређивања радне собе и позвања другара из других узрастних група са својим васпитачицама да им покажу „нови“ простор за игру.

9. Ритуали добродошлице другим групама у наш простор за игру

Ритуали поздрава и завршавања заједничке игре, у којој се сви заједно загрле је слика на коју је сваки васпитач поносан, јер на тај начин деца показују радост, задовољство али и припадност групи у којој се налазе.

10. Ритуал прославе пројекта

3.3. АУТЕНТИЧНЕ СИТУАЦИЈЕ У ВРТИЋУ И ВАН ЊЕГА

Реч је о ситуацијама и активностима које проистичу из догађаја и потреба које су везане за животни контекст у вртићу, породици и заједници, а то су: принове или други догађаји из породице, неговање биљака, неговање љубимца, припремање простора унутар вртића или у дворишту за различите активности, шетње, ситуације у којима деца и одрасли причају једни другима своја искуства, доживљаје, проблеме и страхове, шале се и граде пријатељства, разговарају са посетиоцима, друже се са млађом и старијом децом у вртићу, учествују у акцијама и догађајима у локалној заједници.

Биљке које красе вртић, потребно је редовно неговати и заливати како би што дуже трајале. Деца из старијих и група пред полазак у школу током радне недеље деле задужења заливања биљака. На тај начин они показују заинтересованост за очување биљног света, као и очувања животне средине.

11. Аутентичне ситуације – заливање биљака

Вртић „Златокоса“ у Ветернику окружује велико двориште у којем деца користе отворени простор на површини од 4000 квадратних метара. Након кошења траве, сви равноправно учествују како би простор био чист и уредан.

12. Аутентичне ситуације – уређење дворишта

13. Аутентичне ситуације – фарбање аутомобилских гума

14. Аутентичне ситуације – реорганизација простора радне собе за нови пројекат „Бавите се спортом“

15. Уношење нових материјала и реквизита аутентичних за пројекат

16. Посета старијих другара

17. Посета млађих другара

ПОШТОВАНИ РОДИТЕЉИ,

ДЕЦА ИЗ НАШЕ ГРУПЕ ДОЦРТАВАЛА СУ „ЧЕСТИТКЕ“ ДЕЦЕ ИЗ СТАРИЈЕ ЈАСЛЕНЕ ГРУПЕ. БАШ СУ БИЛИ ПРАВИ ДРУГАРИ И БАШ СУ СЕ ПОТРУДИЛИ! ОВАКО ТО ИЗГЛЕДА!

18. Деца из старије јаслене групе заједнички декоришу новогодишње честитке

19. Разновсна дружења различитих узраста од најмлађих до деце у години пред полазак у школу

Једна од аутентичних ситуација је и игра са кинетичким песком, где су деца свакодневно стварали неке нове облике. На тај начин је настала идеја прављења торте, којом су желели да почасте све у вртићу. На великој тацни торту су носили васпитачима, техничком особљу, али и медицинским сестрама у јасленом делу вртића.

20. *Игре са кинетичким песком*

4. ПРОСТОР

Васпитач је важан у целокупном развоју детета јер он посматра, промишља и делује како би дете развијало своје потенцијале у подстицајној средини. Васпитач уочава заинтересованост и препознаје потенцијале, те на основу тог сазнања уз помоћ деце, заједнички граде физичку средину као подстицајно место за откривање даровитости и креативности.

Да би дошли до заинтересованости деце, васпитач стално ради на провокацији дечје природне потребе за трагањем.

21. Кутије као значајна играчка

Шта је провокација? Нешто што изазива реакцију или подстиче на акцију. Треба да проширује и продубљује дечје јединствене идеје, да подстиче дечја питања и размишљања. На тај начин васпитач је партнер у креирању простора за непрестано истраживање. На основу досадашњег искуства у раду, простор би требало организовати тако да се у њему сви осећају сигурно, односно да се предупредe могућности од повређивања. Васпитач је тај који познаје структуру групе, на основу тога гради простор заједнички са децом, како би се у њему сви осећали пријатно и опуштено. У таквом простору је могуће да деца заједно са одраслима развијају сарадњу и интеракцију једни са другима у разноврсним искуствима и доживљајима. Простор формиран према дечјој заинтересованости, ствара могућности на експериментисање, истраживање на различите начине и промишљање, у ком су видљиви дечји производи и њихове идеје.

Када је простор тако уређен он је опремљен функционалним и удобним намештајем намењеним за децу и одрасле. Структуриран је тако да у њему просторне целине имају своју намену, да је повезан, променљив и подстицајан.

Када неко први пут уђе у вртић, простор је нешто са чим се прво сусреће. На тај начин, физичко окружење треба да остави утисак, како ми схватамо дете и природу његовог учења.

Када је простор добро организован, то значи да смо узели у обзир целокупну структуру, материјале и средства, који дају могућност за истраживање и експериментисање. Сваки простор има своје физичко, социјално и симболичко значење и ова значења су узајамно повезана и зависна (Бренеселовић&Крњаја, 2022:10).

Физичке карактеристике представљају оно што је видљиво у простору – величина, положај, улаз, просторије, собе, ходници, али и намештај и дидактичка средства.

Социјално значење се односи на заједништво деце и одраслих. На који начин доприноси да деца истражују, експериментишу и исказују креативност. Такође утиче и на питања укључености породице у рад вртића, као и развијање заједнице учења.

Симболичко значење, највише ставља акценат на саму личност васпитача и деце. Да ли нам простор прија, колико можемо у њему да покажемо индивидуалност, припадност и колико је инспиративан за рад.

Из тога се изводи закључак да простор не може нико други да опрема и уређује, него само и искључиво васпитачи у интеракцији са децом и родитељима, као сарадницима у партнерском односу.

Полазећи од слике детета као јединственог и целовитог бића, компетентног и богатог потенцијалима, простор треба да сагледамо из перспективе програмске концепције.¹ Такав простор треба да пошаље поруку детету да је то место добро за њега, да ту припада, да може да има поверења, да има место за дружење, игру и истраживање, као и простор за осамљивање ако то жели. Да би физичко окружење одражавало полазишта о пракси и подржавало опште циљеве програма неке постојеће ствари треба мењати. Васпитач практичар континуирано треба да преиспитује коришћење простора, опреме и материјала, организацију

¹ „Године узлета“ (2018)

времена и рутина и на тај начин да прати интересовања и потребе деце. Поступно и према заинтересованости деце мењати комерцијализоване играчке у полуструктурирани и неструктурирани материјал.

Један од важних елемената богаћења простора је увођење рестлова, односно неструктурираног материјала, који се користи за проширење дечјих идеја и подршку њихове игре. Не постоје унапред одређени обрасци његовог коришћења. Они се прилагођавају према игри и њиховом креативном мишљењу. Такав неструктурирани материјал може да представља средство које покреће креативне процесе, да конструишу, стварају и раде заједно.

Када деца истражују кроз игру песком и водом, са различитим посудама развијају логичко-математичке способности као способности предвиђања, договарања и сарадње. Тако креиран простор чини да предшколско образовање, као главни извор за учење и развој, представља простор за препознавање и развој даровитих потенцијала.

22. Игре разноврсним материјалима

4.1. ПРОСТОРНЕ ЦЕЛИНЕ

У литератури која прати Основе програма предшколског васпитања и образовања, често се употребљава појам структурирање. Када је реч о физичком окружењу и његовом уређењу, реч је о распореду намештаја, опреме, материјала и средстава.

Структурирање простора на просторне целине је функционалност простора у циљу добробити детета. Уређење простора није једнократни посао, то је процес који континуирано траје, а подразумева осмишљавање, испробавање, увођење нових материјала и опреме, као и непрестано мењање у складу са дечјом мотивацијом за истраживањем.

Просторне целине су препознатљиве и позивајуће за децу; Имају истраживачку функцију и намењене су игри и истраживању деце; Просторним целинама се не одређују унапред начини реализације активности ни садржај активности; Просторне целине се граде кроз подршку васпитача игри и истраживању деце. (Бренеселовић, Крњаја & Бацковић 2022:21).

Просторне целине представљају раздвајање делова простора на мање целине које су дефинисане намештајем и материјалима за одређену намену. Њихов распоред унутар радне собе зависи, пре свега од квадратуре простора, облика и положаја као и од најважнијих споредних ствари, попут положаја прозора, врата и утичница за струју. Да би васпитачи формирали просторне целине, од великог значаја је партнерски однос, у којем ће заједнички пронаћи решења да простор буде подршка игри, планираним ситуацијама учења као и животно практичним ситуацијама.

Рутине су од посебног значаја за уређење простора, јер на тај начин васпитачи промишљају о ситуацијама обедовања, у којима су столови распоређени по свим целинама у радној соби, а не груписани на једном месту. Као и кревети за време одмарања, који треба да су распоређени у целокупном простору. Изузеци су радне собе малих квадратура, где простор обавезује расклањање одређеног намештаја како би деца могла да имају подневни одмор.

23. Радна соба у време одмора

4.2. ПРОСТОРНА ЦЕЛИНА ЗА СИМБОЛИЧКУ ИГРУ

24. Просторна целина за симболичку игру

У оквиру радне собе у вртићу „Златокоса“ у Ветернику креирана је просторна целина за симболичку игру на основу дечијих интересовања и потреба.

Прво су настале полице, да се деца омогући лаган приступ књигама. Затим су родитељи купили две гарнитуре за седење које се расклапају. Набављене су две столице и лаган сто који је употпунио простор.

Деца су кроз игру трагала, како ће назвати тај део собе:

Филип: „Могу ли у путак?“

Стефан: „Има ли у кутку места и за мене?“

Маша: „Желим и ја да се играм у дневној соби?“

То су била нека од питања деце када су желела да се играју у том делу радне собе. Почели смо да трагамо, како ћемо назвати тај наш „путак“.

Било је разних предлога, мени је најдражи путак, али већина деце се сложила да ипак то буде дневна соба.

25. Дечаци креирају свој простор у игри

Деца најрадије проводе време у просторној целини за симболичку игру. С обзиром на то да сви желе, а простор је мали, одредили смо правила, да целину користи по петоро деце. Простор се користи за прелиставање књига, опонашање испред огледала, опуштање... Често у том простору сами организују игру: представу са луткама, певају или само седе и разговарају.

Детаљ за игру је и папирно позориште које је занимљив додаток за игру. Радо га

користе. Често дечаци желе да буду груписани у том простору: гарнитуром за седење ограђују простор, опуштају се или замишљају да су на броду, путују...

С обзиром на то да је просторна целина за симболичку игру најинтересантија деци, акценат стављамо на богаћење простора. Додајемо параван и костиме. Дечја машта нема граница, а простор су деца наменила за модну ревију. Деца која су „чекала на ред“ да се играју, спонтано су поставила столице за публику. Поред девојчица, које су прве испробале нове елементе просторне целине, ту су и дечаци којима се допада костимирање. Радо сами креирају игру и уживају у њој. Нама васпитачима је то јасан показатељ да симболичка игра код деце живи и проиграва ситуације из свакодневног живота.

26. Просторна целина за симболичку игру понекад постаје модна писта или простор за разноврсне животне ситуације које деца „живе“

На основу посматрања деце у просторној целини за симболичку игру настало је и питање којим се бави овај рад. „Колико је развијен сценски израз предшколске деце у просторној целини за симболичку игру?“ Праћењем игре коју бирају деца, настала су промишљања васпитача да ли је простор довољно опремљен играчкама, материјалима и респловима, која су деца важна, како би игра могла да „живи“.

5. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Проблем истраживања:

Колико је развијен сценски израз деце кроз спровођење симболичких игара?

Задаци истраживања:

1. Испитати доступност материјала за симболичку игру
2. Испитати друштвеност деце кроз симболичку игру
3. Испитати развој маште и креативности кроз симболичку игру
4. Испитати заинтересованост деце за симболичку игру

ХИПОТЕЗЕ:

Општа хипотеза:

Претпоставља се да је развијен сценски израз деце кроз симболичку игру у вртићу.

Посебне хипотезе:

1. Претпоставља се да су доступни материјали за симболичку игру.
2. Претпоставља се да је изражена друштвеност деце кроз симболичку игру.
3. Претпоставља се да се развија машта и креативност кроз симболичку игру.
4. Претпоставља се да су деца заинтересована за симболичку игру у вртићу.

Варијабле истраживања:

Зависна: васпитачи

Независна: сценски израз деце кроз симболичку игру

Страна: пол, године радног стажа

Методе, технике, инструменти:

Метода: дескриптивна

Техника: скалирање

Инструмент: Скала процене, Ликертова скала

Популација и узорак истраживања:

Садржај: Васпитачи вртића "Златокоса" у Ветернику

Обим: Истраживање обухвата 10 васпитача у вртићу „Златокоса“ у Ветернику

Време: децембар 2021. и мај 2022.

Узорак: намеран/хетероген

Организација и ток истраживања:

Истраживање је спроведено у вртићу "Златокоса" у Ветернику, с циљем да се испита сценски израз деце кроз симболичку игру. Време када је истраживање спроведено је децембар 2021. и мај 2022. године. Након скалирања, уследиће обрада података и њихова интерпретација.

У истраживању су учествовали васпитачи из вртића „Златокоса“ у Ветернику.

Према анализи података, сви учесници испитивања су женског рода, а године радног стажа представљене су графиконом:

Према обрађеним подацима највише испитаника (пет), има радни стаж од 11 до 20 година. Следе васпитачи са годинама радног стажа између четири и 10 (три), затим васпитачи

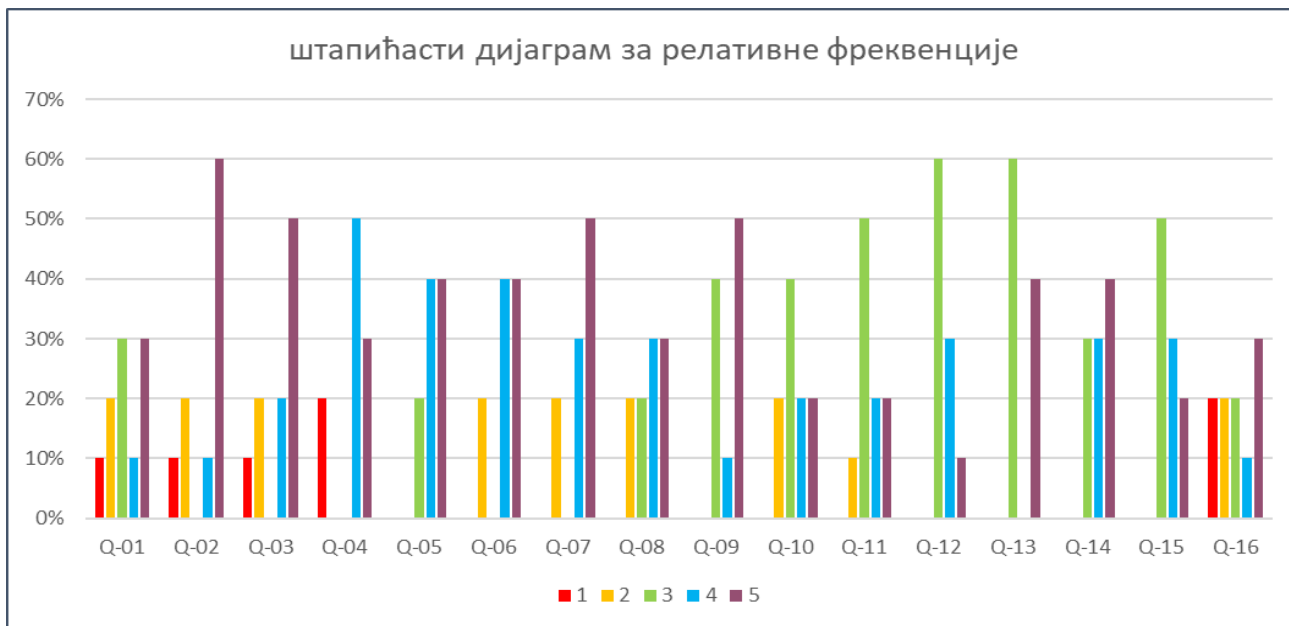
са преко 20 година искуства (два). У тренутку спровођења истраживања, васпитача до три година радног стажа није било у вртићу „Златокоса“ у Ветернику.

5.1. ГРАФИЧКО ПРИКАЗИВАЊЕ

а) табела вредности Ликертове скале – децембар 2021.

Respodent	Q-01	Q-02	Q-03	Q-04	Q-05	Q-06	Q-07	Q-08	Q-09	Q-10	Q-11	Q-12	Q-13	Q-14	Q-15	Q-16
User 01	4	4	4	4	5	4	4	5	5	4	4	5	5	4	3	5
User 02	3	5	4	4	4	5	5	4	4	4	4	4	5	5	3	3
User 03	3	5	5	5	4	4	4	5	5	5	5	4	3	3	3	2
User 04	2	2	2	1	5	5	5	4	5	3	3	3	5	4	4	5
User 05	5	5	5	4	3	2	2	2	3	2	3	3	3	5	5	1
User 06	1	1	1	5	5	5	5	3	3	3	3	3	3	3	3	3
User 07	5	5	5	4	4	4	5	3	3	3	2	3	3	5	4	4
User 08	3	5	5	5	4	4	4	5	5	5	5	4	3	3	3	2
User 09	2	2	2	1	5	5	5	4	5	3	3	3	5	4	4	5
User 10	5	5	5	4	3	2	2	2	3	2	3	3	3	5	5	1
Count	10															

б) Штапићасти дијаграм за вредности Ликертове скале изражене у процентима

5.2. АНАЛИЗА ИСТРАЖИВАЊА – ДЕЦЕМБАР 2021.

У овом одељку ће бити приказани добијени резултати истраживања, појединачно за свако питање, у оквиру Ликертове скале, како би се уочио њихов статистички значај на сам ток истраживања.

ПИТАЊЕ 1: Задовољан/на сам доступним материјалима за сценски израз.

Само 30% испитаника је задовољно доступности материјала за сценски израз. Исти проценат је неутралан у давању личне процене. 20% испитаних колегиница не слаже са датом тврдњом, а 10% се уопште не слаже.

ПИТАЊЕ 2: Користим доступне материјале за сценску игру.

60% васпитача сматра да користи доступне материјале за сценску игру, 10% се слаже са датом тврдњом, а 20% се не слаже. 10% уопште не користи материјале који су доступни за игру.

ПИТАЊЕ 3: Доступни материјали су прилагођени узрасту деце.

Половина испитаника (50%) је навела да су доступни материјали прилагођени узрасту деце, 20 одсто се слаже са датом тврдњом. 20% се не слаже, а 10% се у потпуности не слаже да су материјали прилагођени узрасту деце.

ПИТАЊЕ 4: Доступни материјали поспешују интелектуални развој деце.

На ово питање 50% се слаже да материјали поспешују интелектуални развој деце. 30% се у потпуности слаже са констатацијом, док је 20 процената испитаних колегица навело да се уопште не слажу да материјали који су доступни деци у игри поспешују интелектуални развој.

ПИТАЊЕ 5: Деца активно учествују у симболичким играма.

Да деца активно учествују у игри, говори и податак са мерне скале, јер је 40% истакло да се уоптпуности слаже, а исти проценат се слаже са датом тврдњом. 20% је неутрално при одговору.

ПИТАЊЕ 6: У којој мери деца међусобно сарађују кроз симболичку игру.

Да деца међусобно сарађују у игри, у потпуности се слаже 40% испитаних, а исти толики проценат се слаже са констатацијом. 20% васпитача се не слаже, односно сматра да деца не сарађују међусобно у игри.

ПИТАЊЕ 7: Симболичка игра развија другарство међу децом.

50% васпитачица се у потпуности слаже, а 30% се слаже са симболичка игра развија другарство међу децом. 20% се не слаже.

ПИТАЊЕ 8: Симболичка игра развија апстракцију код деце.

Једнак број васпитача у процентима (30%) се у потпуности слаже и слаже се са датом констатацијом (30%) да игра развија апстракцију код деце. 20% је било неутрално у скалирању, а 20% испитаних се не слаже са тим да деца кроз симболичку игру развијају апстракцију.

ПИТАЊЕ 9: Симболичка игра развија машту код деце.

50% испитаних се у потпуности слаже да симболичка игра развија машту код деце. Само 10% се слаже са том тврдњом, док је 40 % било неутрално.

ПИТАЊЕ 10: Симболичка игра развија креативност код деце.

Највише одговора (40%) је било неутрално на тврњу да симболичка игра развија креативност код деце, 20 % је једнак за одговоре испитаних који се у потпуности слажу и слажу се, а само 20% се не слаже да симболичка игра развија креативност код деце.

ПИТАЊЕ 11: Симболичка игра доприноси развоју емоција код деце.

50% васпитача је неутрално при одговору да симболичка игра доприноси развоју емоција код деце, 20 % је одговорило да се у потпуности слаже и слаже се (20%), док се 10% испитаних не слаже са тврдњом.

ПИТАЊЕ 12: Симболичка игра развија сазнајне процесе код деце.

60% је било неутрално при одговору, 30% се слаже, а 10% се у потпуности слаже са тврдњом да се током игре код деце развијају сазнајни процеси.

ПИТАЊЕ 13: Деца су заинтересована за симболичку игру

60% васпитача је при одговору било неутрално на дату тврдњу, а 40% се у потпуности слаже да су деца заинтересована за симболичку игру.

ПИТАЊЕ 14: Деца самостално бирају игре без предлога васпитача

40% се у потпуности слаже да деца самостално бирају игре без предлога васпитача, 30% се слаже са тврдњом, а исти проценат испитаника (30%) је наутрално при одговору.

ПИТАЊЕ 15: Средина је довољно опремљена за симболичку игру.

50% испитаних је било неутрално код дате тврдње, 30% се слаже да је средина довољно опремљена за симболичку игру, а 20 % се у потпуности слаже.

ПИТАЊЕ 16: Трудим се да подстичем децу на укључивање у симболичке игре.

Колико васпитачи раде на подстицају деце код укључивања у симболичку игру говори податак да је 30% испитаних одговорило да се у потпуности слаже са тврдњом. 10% се слаже, 20% је било неутрално а исти толико проценат васпитача (20%) се не слаже, односно, у потпуности се не слаже са тврдњом (20%).

Уколико упоредимо вредности одговора према штапићастом дијаграму за релативне фреквенције на основу Ликертове скале, сазнајемо да се васпитачи у потпуности слажу да користе доступне материјале за сценску игру, као и да су материјали прилагођени узрасту деце која је користе. Такође, на тврдњу да игра развија другарство код деце, васпитачи су се у потпуности сложили, као и то да је видљива међусобна сарадња деце у игри, али и активно учествовање.

На основу одговора који су васпитачи поделили на скали, слажу се да симболичка игра развија другарство међу децом, као и машту. На тај начин сазнајемо да су у мањој мери задовољни заинтересованошћу деце за симболичку игру, као и њиховим одабиром игре без предлога васпитача.

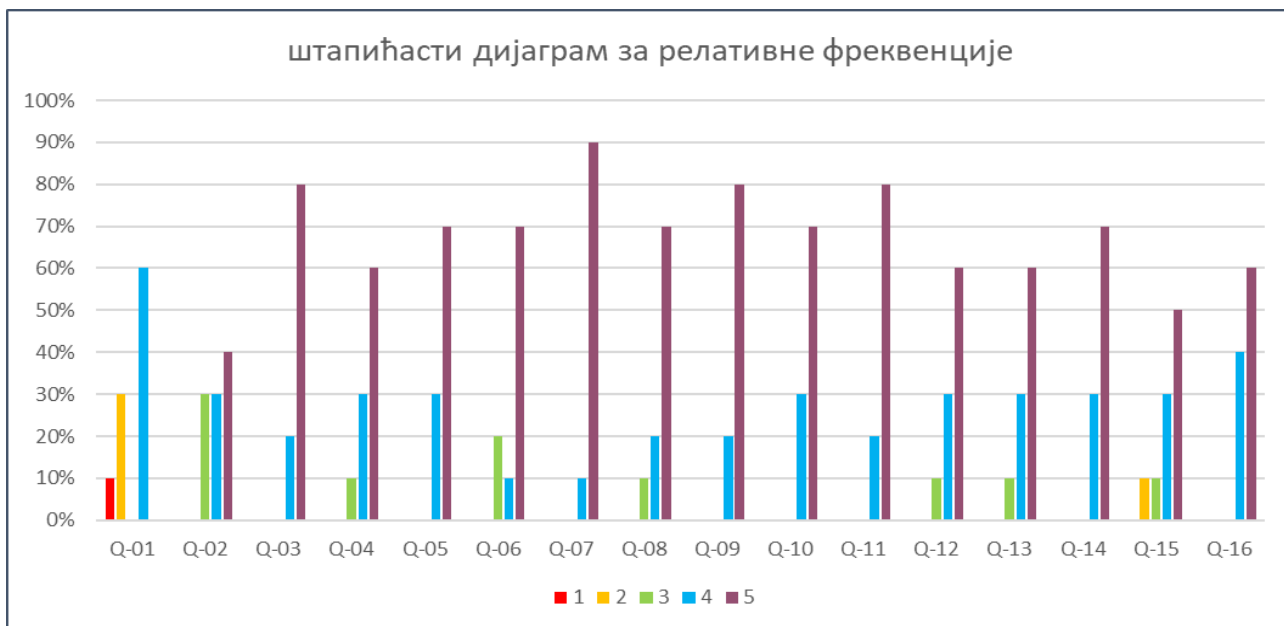
На основу датих вредности одговора, треба радити на богаћењу физичке средине материјалима, који би били доступни деци, али и прилагођени њиховом узрасту. На тај начин ће и васпитачи бити мотивисани да подстичу децу на укључивање у симболичке игре која ће деци омогућити разноврсност материјала, а самим тим допринети развоју маште и креативности.

в) табела вредности Ликертове скале – мај 2022.

На основу поновљеног испитивања у вртићу „Златокоса“ у Ветернику, након шест месеци, добијамо потпунију слику и другачије резултате.

Respodent	Q-01	Q-02	Q-03	Q-04	Q-05	Q-06	Q-07	Q-08	Q-09	Q-10	Q-11	Q-12	Q-13	Q-14	Q-15	Q-16
User 01	2	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	5
User 02	2	3	5	3	4	5	5	5	5	5	5	4	4	5	2	4
User 03	4	5	5	5	4	3	4	4	5	4	4	5	3	5	5	5
User 04	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
User 05	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
User 06	1	3	4	4	5	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4
User 07	4	4	5	4	4	3	5	3	4	4	5	3	4	5	3	4
User 08	2	3	4	4	5	5	5	5	5	5	5	4	5	4	4	4
User 09	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
User 10	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Count	10															

г) Штапићасти дијаграм за вредности Ликертове скале изражене у процентима

5.3. АНАЛИЗА ИСТРАЖИВАЊА – МАЈ 2022.

У овом одељку ће бити приказани добијени резултати поновљеног истраживања у мају 2022. године, а појединачно за свако питање, у оквиру Ликертове скале, како би се упоредио њихов статистички значај на сам ток истраживања.

ПИТАЊЕ 1: Задовољан/на сам доступним материјалима за сценски израз.

60% испитаних се слаже са тврдњом, 30% се не слаже, а 10% се у потпуности не слаже, односно нису задовољни материјалима који су доступни за сценски израз.

ПИТАЊЕ 2: Користим доступне материјале за сценску игру.

40% се у потпуности слаже да користи доступне материјале за сценску игру, 40% се слаже са датом тврдњом, а 30% је неутрално при одговору.

ПИТАЊЕ 3: Доступни материјали су прилагођени узрасту деце.

80% васпитача се у потпуности слаже да су материјали који су доступни прилагођени узрасту деце. 20% се слаже са тврдњом.

ПИТАЊЕ 4: Доступни материјали поспешују интелектуални развој деце.

60% испитаних васпитача се у потпуности слаже да материјали који су доступни поспешују интелектуални развој деце. 30% се слаже са тврдњом, а 10% испитаних је неутрално при одговору.

ПИТАЊЕ 5: Деца активно учествују у симболичким играма.

70% се у потпуности слаже да деца активно учествују у симболичким играма, 30% се слаже са тврдњом.

ПИТАЊЕ 6: У којој мери деца међусобно сарађују кроз симболичку игру.

90% испитаних колегица се у потпуности слаже да деца међусобно сарађују кроз симболичку игру, а 10% је одговорило „слажем се“ на тврдњу.

ПИТАЊЕ 7: Симболичка игра развија другарство међу децом.

90% испитаника се у потпуности слаже да симболичка игра развија другарство међу децом.
10% се слаже.

ПИТАЊЕ 8: Симболичка игра развија апстракцију код деце.

70% се у потпуности слаже да симболичка игра развија апстракцију код деце, 20% се слаже са тврдњом, док је 10% неутрално при одговору.

ПИТАЊЕ 9: Симболичка игра развија машту код деце.

80% испитаника се у потпуности слаже са тврдњом, а 20% је одговорило са „слажем се“.

ПИТАЊЕ 10: Симболичка игра развија креативност код деце.

70% испитаних васпитача се у потпуности слаже са тврдњом да симболичка игра развија креативност код деце. 30% се слаже са тврдњом.

ПИТАЊЕ 11: Симболичка игра доприноси развоју емоција код деце.

80% испитаника се у потпуности слаже са тврдњом, а 20% је одговорило са „слажем се“.

ПИТАЊЕ 12: Симболичка игра развија сазнајне процесе код деце.

60% испитаних васпитача се у потпуности слаже да симболичка игра развија сазнајне процесе код деце. 30% се слаже са тврдњом, а 10% испитаних је неутрално при одговору.

ПИТАЊЕ 13: Деца су заинтересована за симболичку игру

60% испитаних васпитача се у потпуности слаже да су деца заинтересована за симболичку игру. 30% се слаже са тврдњом, а 10% испитаних је неутрално при одговору.

ПИТАЊЕ 14: Деца самостално бирају игре без предлога васпитача

70% се у потпуности слаже да деца самостално бирају игре без предлога васпитача, 30% се слаже са тврдњом.

ПИТАЊЕ 15: Средина је довољно опремљена за симболичку игру.

50% испитаника се у потпуности слаже да је средина довољно опремљена за симболичку игру. 30% се слаже са тврдњом, док се 10 % не слаже, а исти проценат (10%) је неутрално при одговору.

ПИТАЊЕ 16: Трудим се да подстичем децу на укључивање у симболичке игре.

60% испитаника се у потпуности слаже, а 40% се слаже са тврдњом да се труде да подстичу децу на укључивање у симболичке игре.

На основу поновљеног истраживања у вртићу „Златокоса“ у Ветернику, у мају 2022. године, васпитачи се највише слажу са чињеницом да је деци понуђено у довољној мери разноврсног материјала у простору за симболичку игру, који су прилагођени узрасној групи која их користи.

Сумирајући нове податке истраживања, васпитачи су у већој мери задовољни доступним материјалима за сценски израз деце, као и њиховој доступност за игру. Деца активније учествују у симболичким играма, а 90% васпитача се у потпуности слаже да симболичка игра развија другарство, машту и емоционалност код деце.

Њихова повезаност је израженија, као и самосталност при одабиру симболичке игре без предлога васпитача, а што је у великој мери омогућило доступност материјала за игру.

Тај начин децје игре који има елементе сценског израза поспешује код деце интелектуални развој, деца међусобно сарађују, и учвршћују другарске односе, развијају машту и креативне процесе који даље подстичу апстракцију, а која води ка креативности. Према сазнањима практичара, деца су заинтересована за симболичку игру и углавном бирају дату просторну целину без предлога васпитача.

Колико је просторна целина за симболичку игру опремљена, јасно нам говори податак да је 50 % испитаника током првог истраживања било неутрално у одговору. Након одређеног времена и указаних резултата истраживања, васпитачи су активно радили на уређењу физичке средине и допуњавали просторне целине предметима и неструктурираним материјалима. На тај начин васпитачи промишљају и међусобно раде на хоризонталној размени искуства у којем допуњавају споствена знања.

Као такав, простор није коначан, те поменуто целину треба допуњавати и богатити реалним предметима, материјалима и респловима како би деца радо проводила време у том простору.

Након предочених резултата, васпитач – практичар, има јаснију слику на нивоу целог вртића и свих узрасних група, те је то добра полазна основа за допуњавање и богаћење простора као места за исказивање дечје маште и креативности.

6. ЗАКЉУЧАК

Пре свега, дефинисали смо игру као стваралачку прераду искуства, која настаје из унутрашње потребе детета да прикаже и изрази своју замисао. Ранија размишљања практичара дозвољавају нам да се ослонимо на податке, да је игра повезана са дечијим потребама и представља њихово задовољење. Зато се дете другачије односи према задацима који се постављају у игри, него када су му они задати на другачији начин. Очигледно је, да се усвајање знања јавља као продукт спонтаног учења, јер дете усваја оно што му је тог тренутка потребно да би решио и разрешио дату ситуацију у игри, а те вештине лакше усваја са другим искуствима и надограђује их.

Важно је истаћи да игра има вишеструки значај за дете, јер она доприноси развоју свих психофизичких функција, способности и знања. Игра помаже да се дете формира у емоционално стабилну, социјализовану и креативну личност.

Треба напоменути и то да игра представља темељ сазнања за предшколско дете. Ако тој игри додамо сценски израз, онда ћемо код деце видети трансформацију у понашању, говорењу, покрету, односно, низ вербалних и невербалних симболичких радњи које дете преводи у игру, и на тај начин добијамо елементе драмске уметности. На узрасту предшколског детета сценски израз се огледа у ситуацијама из непосредне околине, где деца опонашају вербалне и невербалне радње из породице, а садржај игре нам открива шта децу провоцира и привлачи.

Сенски израз смо потражили у свакодневним животним практичним активностима, јер на основу посматрања и праћења игре дошли смо до сазнања, да те активности претварају игру у све оно што дете разуме. Реч је о рутинама, ритуалима, планираним ситуацијама учења, као и неочекиваним ситуацијама.

Примећује се да је васпитач важан у целокупном развоју детета јер он посматра, промишља и делује како би дете развијало своје потенцијале у подстицајној средини. На тај начин васпитач је партнер у креирању простора за непрестално истраживање.

Осврнули смо се и на физичку средину као важан аспект у развоју дечије кретивности. Досадашња сазнања нам говоре, када је простор добро организован, он постаје сарадник васпитачу у раду.

Питања којима се бавимо током истраживања, није завршен процес, већ континуиран и пожељан да се с времена на време обнови, како би се квалитет рада усмерио на развој свих потенцијала и добробити деце. Овај рад води се питањем: „Колико је развијен сценски израз деце кроз спровођење симболичких игара?“ Циљ је био испитати доступност материјала за симболичку игру, друштвеност деце у симболичкој игри, развој маште и кретивности, као и заинтересованост деце за симболичку игру. Податке које смо добили никако не можемо да користимо дужи временски период. Они су актуелни за одређени пројекат или питање којим се бави група.

Сваким новим истраживањем долазимо до нових сазнања која мењају и побољшавају рад практичара. У нашем случају, добијени резултати допринели су бољем уређењу просторних целина, увођењем више неструктурираних материјала којима су деца дала намену у игри.

Циљ овог примера је био да истакнемо на који начин васпитачи-практичари могу да побољшају свој рад, водећи се мотивом „чему ово служи“ и „чему је намењено“. На тај начин добили смо конкретне одговоре које ће побољшати чиниоце који утичу на правилан развој игре у предшколској установи. Већ у неком наредном истраживању можемо да се бавимо другом темом, која ће допринети бољем разумевању вредности које желимо да постигнемо у пракси, као и хоризонталној размени знања, односно, где смо сад, и где желимо да стигнемо.

ЛИТЕРАТУРА

- Бренеселовић Павловић, Д. Крњаја, Ж. Бацковић, С (2022). *Водич за уређење простора у дечјем вртићу*, Београд, Министарство просвете науке и технолошког развоја
- Бренеселовић Павловић, Д. Крњаја, Ж. (2022). *Водич за развијање теме/пројекта са децом; Интегрисани приступ учењу кроз теме/пројекте у складу са Основама програма ПВО „Године узлета“* Београд, Министарство просвете науке и технолошког развоја
- Игњатов-Поповић, И. С. (2018). Драмска уметност у дечјем учењу и развоју као алтернатива електронским медијима. *Филозофија медија: медији и алтернатива*, Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, 73-81.
- Каменов, Е. (2006). *Васпитно-образовни рад у дечјем вртићу, опита методика*”, Нови Сад, Драгон
- Крњаја, Ж. (2010). Игра, стваралаштво, отворени васпитни систем-шта их повезује? *Настава и васпитање*, 59(2), 264-277.
- Крњаја, Ж. & Павловић Бренеселовић, Д. (2013). *Где станује квалитет. Политика грађења квалитета у предшколском васпитању*. Књига 1. Београд: Институт за педагогију И андрагогију Филозофски факултет Универзитета у Београду
- Основе програма ПВО – Године узлета* (2018). Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја.
- Степановић, И. (2007). *Игра као развојни феномен*. У: М. Пејовић (Ур.) *Без испадања – No exclusion* (str.116-158). Београд: Група “Хаједе да...”
- Умрежи се*. Приступљено 4.1.2022, Са <https://umrezise.org.rs/blog/igra-u-funkciji-istrazivanja-i-ucenja/>

ПРИЛОГ

Скала процене:

Циљ овог упитника јесте да се испита мишљења и ставови васпитача о сценском изражавању деце кроз симболичку игру. Молимо Вас да на следећа питања одговорите тако што ћете заокружити на скали симбол који одговара Вашем степену слагања са понуђеним тврдњама.

Упитник је анониман и подаци ће се користити искључиво у научно-истраживачке сврхе.

Пол:

- а) мушки
- б) женски

Године радног стажа:

- а) до 3 године
- б) од 4 до 10 година
- ц) од 11 до 20 година
- д) више од 20 година.

У наведеним тврдњама означите у којој мери се слажете са следећим исказима:

1-уопште се не слажем, 2-не слажем се, 3-неутралан сам,

4-слажем се, 5-у потпуности се слажем

1. Задовољан/на доступним материјалима за сценски израз?	1	2	3	4	5
2. Користим доступне материјале за сценску игру.	1	2	3	4	5
3. Доступни материјали су прилагођени узрасту деце.	1	2	3	4	5
4. Доступни материјали поспешују интелектуални развој деце.	1	2	3	4	5
5. Деца активно учествују у симболичким играма.	1	2	3	4	5
6. У којој мери деца међусобно сарађују кроз симболичку игру?	1	2	3	4	5
7. Симболичка игра развија другарство међу децом.	1	2	3	4	5
8. Симболичка игра развија апстракцију код деце.	1	2	3	4	5
9. Симболичка игра развија машту код деце.	1	2	3	4	5
10. Симболичка игра развија креативност код деце.	1	2	3	4	5
11. Симболичка доприноси развоју емоција код деце.	1	2	3	4	5
12. Симболичка игра развија сазнајне процесе код деце.	1	2	3	4	5
13. Деца су заинтересована за симболичку игру.	1	2	3	4	5
14. Деца самостално бирају симболичке игре без предлога васпитача	1	2	3	4	5
15. Средина је довољно опремљена за симболичку игру.	1	2	3	4	5
16. Трудим се да постичем децу на укључивање у симболичке игре.	1	2	3	4	5